

VERDI'S "MACBETH" IN DE VLAAMSE OPERA

De vernieuwing bij de Vlaamse Opera levert blijkbaar resultaat op. Dat kwaliteitswerk nu echt mogelijk is bleek met de voortreffelijke produktie van Verdi's *Macbeth* in de regie van Gilbert Deflo en onder de muzikale leiding van Rudolf Werthen (1).

Dit jeugdwerk van Verdi ging in première te Florence in 1847. Voor de opvoering in Parijs in 1865 herwerkte de componist echter zijn partituur. Zo kreeg *Macbeth* hier, alvorens te sterven, nog een laatste aria te zingen. Precies voor de dood van *Macbeth*, maakte de VLOS trouwens gebruik van de soberder versie uit 1847.

In de opera-adaptatie, waarvoor de librettist Francesco Maria Piave nauw samenwerkte met Verdi, wordt Shakespeares drama uiteraard in een veel compactere vorm uitgebeeld. Toch blijft de opera trouw aan de geest van de oorspronkelijke tragedie. Het ligt voor de hand dat de bekende portierscène, de episodes in Engeland e.d. niet voorkomen bij Verdi-Piave. Hun versie concentreert zich rond de grote momenten van dit drama : het optreden van de heksen, de moord op koning Duncan, de slaapwandelscène van Lady *Macbeth*. Zelfs de relatie tussen *Macbeth* en zijn Lady, de as waarrond het stuk opgebouwd is, is in de opera-versie veel minder sterk uitgewerkt. De actie leidt trouwens heel snel naar de verschrikkelijke koningsmoord die de chaos in de gemeenschap en in het universum meebrengt. In de opera wordt de rol van Lady *Macbeth* veel belangrijker dan die van haar man. Wellicht houdt dit ook verband met het feit dat de heksenscènes sterk beklemtoond worden. De heksen worden hier trouwens uitgebreid tot een koor van drie groepen.

Jonas Barish karakteriseert de Verdi-Piave-versie als "veel flamboyanter". Maar deze benadering sluit volgens Barish wel aan bij een lange opvoeringstraditie waarin het spectaculaire en het bovennatuurlijke benadrukt werden en waarin men b.v. vliegende heksen kon zien. In het licht daarvan is Verdi's versie allesbehalve buitensporig theateraal. Zij tracht vooral in de muziek iets van Shakespeares tragedie terug te winnen (2).

De produktie door de Vlaamse Opera was gekenmerkt door haar soberheid. Precies daardoor slaagde men erin de grootsheid van het drama tot uitdrukking te brengen. Op geen enkel ogenblik heeft men zich verloren in uiterlijkheden. Regisseur Gilbert Deflo had voor een veeleer abstraherende benadering gekozen, waardoor hij vaak de rituele kracht van deze tragedie wist te treffen.

In het decor van Carlo Tommasi b.v. domineerden de strakke lijnen. Er werd gebruik gemaakt van grote telari die verschillende locaties suggereerden, maar die toch veeleer op abstracte of symbolische wijze gebruikt werden. Vooral het

aanwenden van kleur en licht werd in dit concept heel belangrijk. In dit opzicht werden vaak knappe effecten bereikt. Wanneer Lady Macbeth haar brief gelezen had, bijvoorbeeld, werd de scène gehuld in de kleur van een vuurgloed. Het was meteen duidelijk dat zij hier gekozen had voor de weg naar de hel.

Typisch voor de hele produktie was dat de koren een zeer belangrijk aandeel kregen in het gebeuren. Hun optreden o.l.v. Peter Burian, was trouwens heel sterk. Vooral via deze weg werd de toeschouwer ook emotioneel aangesproken. Het optreden van de heksen kreeg een sterk rituele inslag. Maar ook het koor van sluipmoordenaars b.v. die in II, 3 verschijnen om Banquo en zijn zoon te vermoorden, riep een overtuigend gevoel van dreiging op.

De zwakke kant van deze *Macbeth*-produktie onthulde zich echter in de banketscène. Deze scène die in haar monumentaliteit voortreffelijk gemonteerd was, verliep als het ware te gesmeerd. De toeschouwer miste het verstorende element, de chaos waarin dit gebeuren met het verschijnen van Banquo's geest moet eindigen. Deze bemerking geldt in zekere mate voor de totaalindruk van de produktie. Ook de kostuums b.v. waarvoor op subtiele wijze gebruik gemaakt werd van dezelfde blauw-grijs-zilver en rood-groen-goud combinaties van het decor, waren in zekere zin te mooi. Te weinig werd hier de verscheurde wereld van de tragedie voelbaar.

Josephine Barstow gaf aan de figuur van Lady Macbeth een heel sterke presence. Zij wist de obsessie en zelfs iets van het demonische in Lady Macbeth te suggereren. Het was echter opvallend dat ook in deze vertolking de persoonlijkheid van Lady Macbeth nauwelijks desintegreerde. Ook in de slaapwandelscène zagen we nog een sterke, indrukwekkende vrouw op de scène.

Zoals reeds aangestipt, is *Macbeth*, veel meer dan in Shakespeares stuk, haar mindere. Toch was Pablo Elvira, zowel in zijn spel als vocaal, wellicht iets te terughoudend.

In zijn geheel was deze *Macbeth* door de Vlaamse Opera een indrukwekkende produktie.

Jozef DE VOS

NOTEN :

- 1) *Macbeth* (G. Verdi - F.M. Piave) door De Vlaamse Opera ging in première op 16 november 1990.
- 2) Programmaboek *Macbeth*, VLOS, 1990, p. 33.